

Nr 2.

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning ha båda kamrarna till lagutskott hänvisat militieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående militieombudsmansämbetets förvaltning under år 1950.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från militieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diarier, vilka år 1950 förts i nämnda expedition, dels protokoll över militieombudsmannens inspektioner under året, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte ha på särskild begäran handlingarna rörande vissa av militieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen meddelas till en början, att militieombudsmannen Erik Anton Wilhelmsson begagnat sig av semester från och med den 11 till och med den 14 april och från och med den 25 till och med den 30 i samma månad samt från och med den 26 juni till och med den 22 juli. På grund av sjukdom har militieombudsmannen under tiden från och med den 15 till och med den 24 april varit oförmögen att sköta sin tjänst. Jämlikt 17 § första stycket i instruktionen för militieombudsmannen har militieombudsmansämbetet under ifrågavarande tider föreståtts av den av riksdagen för militieombudsmannen utsedde ställföreträdaren, hovrättsrådet Karl Hugo Henkow. Med stöd av bestämmelserna i 17 § andra stycket i instruktionen har militieombudsmannen uppdragit åt Henkow att från och med den 20 mars till och med den 4 april 1950 förrätta de å militieombudsmansämbetet ankommande göromålen med undantag av vissa ärenden. Under sistnämnda tid har militieombudsmannen handlagt följande ärenden, nämligen d.nr 551/1949 angående fråga om handläggning med särskild skyndsamhet hos åklagare och polismyndigheter av militära brottmål, d.nr 98/1950 angående behov av förstärkning av tillgången på åklagare- och polispersonal, som har att ombesörja utredning i militära mål, samt d.nr 90/1950 angående tillämpningen av vissa bestämmelser i inskrivningsförfordningen.

Inspektionsresor ha av militieombudsmannen företagits till Göteborgs och Bohus, Kopparbergs, Stockholms samt Uppsala län. Under den tid militieombudsmannen åtnjutit ledighet har tjänstförrättande militieombudsmann-

nen Henkow företagit inspektionsresor i Södermanlands, Västmanlands, Värmlands och Örebro län.

Vid inspektionen av truppförband har uppmärksamhet ägnats åt vården av byggnader och materiel, åt hygieniska förhållanden och utspisning samt åt socialvården. Arrestlokalerna ha härvid även besökts. Vid besök å förbandens sjukhus ha sjukredovisningshandlingarna granskats. Tillika ha granskats handlingar rörande upphandling och redovisning av materiel av olika slag ävensom marketenterirörelser, varjämte förskottsmedel inventerats. Militieombudsmannens besök vid domstolar och hos åklagarmyndigheter ha avsett inspektion av handläggningen av militära mål. I fråga om de judiciella handlingarna vid förbanden har granskning skett av disciplinmålsprotokoll, tillrättavisningsförteckningar och andra handlingar som ha avseende å den från och med den 1 januari 1949 gällande militära straff- och processlagstiftningen samt därtill anknytande föreskrifter. Vid inspektionerna har militieombudsmannen i regel biträtts av byråchefen och byråintendenten vid militieombudsmansexpeditionen, en intendentursakkunnig officer samt i vissa fall därjämte en tygsakkunnig officer.

Över de under år 1950 handlagda ärendena lämnas i ämbetsberättelsen följande översikt.

»På sätt militieombudsmannens ämbetsberättelse till 1950 års riksdag utvisar kvarstodo vid början av år 1950 från år 1949 balanserade ärenden till ett antal av	187
Under år 1950 tillkommo ärenden till följande antal:	
enligt allmänna diariet	579
enligt diariet över hemliga ärenden	21
Sammanlagda antalet ärenden, som förelegat under år 1950, utgör alltså	787
De ärenden, som tillkommit under år 1950, utgöras av:	
ärenden inkomna från myndighet	39
klagomål eller framställning från enskilda	97
ärenden uppkomna under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning	450
militieombudsmannens organisations- och förvaltningsärenden m. m. . .	14
Summa	600

Av de från år 1949 balanserade 187 ärendena ha 56 utgjorts av klagomål eller framställningar från enskilda samt 114 av ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning. 17 ärenden hade inkommit från myndighet.

Till behandling under år 1950 ha alltså förelegat 56 ärenden, som inkommit från myndighet, 153 klagomål eller framställningar från enskilda, 564 ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning, samt 14 organisations- och förvaltningsärenden m. m., tillhopa 787 ärenden.

Av dessa ärenden ha	
till annan myndighet hänvisats	8
utan åtgärd avskrivits	51
på grund av återkallelse avskrivits	8
efter vederbörandes hörande eller eljest verkställd utredning avskrivits	445
på grund av att klagande erhållit gottgörelse eller rättelse eljest vunnits blivit avskrivna	71
föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd (varav 5 icke avslutats) ...	9
föranlett framställning till Konungen eller till departementschef (varav 11 icke avslutats)	13
föranlett annan åtgärd	74
och äro vid 1950 års utgång	
under utredning	90
på militieombudsmannens prövning beroende (utom ovannämnda 5 + 11 icke avslutade ärenden)	18
	Summa 787

Av hela antalet under år 1950 till behandling föreliggande ärenden (787) ha under året slutbehandlats 663 medan till följande år balanserats 124.

Av de anhängiggjorda åtalen (därmed jämförliga ärenden) voro vid 1950 års början ännu icke slutligt prövade	1
anhängiggjordes under år 1950	8
	Summa 9

Av dessa åtal	
ha under året slutligen avgjorts	5
äro vid årets slut på prövning beroende	4
	Summa 9»

Ämbetsberättelsen upptager vidare såsom bilagor:
redogörelse för anhängiggjorda åtal och därmed jämförliga åtgärder,
redogörelse för vissa ärenden, som icke föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd,
redogörelse för gjorda iakttagelser angående tillämpningen av 1948 års militära straff- och processlagstiftning,
redogörelse för vissa framställningar, som av militieombudsmannen gjorts till Konungen, samt
redogörelse för yttrande, som av militieombudsmannen avgivits till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet.

Till ämbetsberättelsen har vidare fogats ett sakregister, omfattande jämväl nästföregående års ämbetsberättelse.

Vad angår åtalen ha redogörelser ansetts böra lämnas endast för sådana som, såvitt vid ämbetsberättelsens färdigställande varit känt, under året

prövats av första domstol. Förutom de mål, för vilka redogörelse sålunda lämnats i berättelsen, ha under året åtal anhängiggjorts dels mot en regementsläkare för tjänstefel dels mot en ryttmästare och en fanjunkare i reserven likaledes för tjänstefel.

I avdelningen »vissa ärenden som icke föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd» ha i huvudsak medtagits sådana ärenden, vilka på grund av de däri föreliggande spörsmålen ansetts ha intresse utöver de enskilda fallen.

I redogörelsen för framställningar till Konungen omförmälas fem av militieombudsmannen till Konungen avlätna skrivelser, nämligen

den 1 december 1949 angående fråga om meddelande av föreskrifter om skyldighet för dagbefäl att mottaga fullföljdsinlaga i vissa militära mål;

den 5 april 1950 angående tillämpningen av bestämmelserna i inskrivningsförordningen rörande förfaringssättet då värnpliktig befinner tillfälligt oduglig till krigstjänst och av sådan anledning avbrott i tjänstgöringen skall ske i avbidan å förnyad prövning av hans tjänstduglighet;

den 29 april 1950 angående straffbeläggande av värnpliktigs underlåtenhet att behörigen förvara mottagen order om tjänstgöring enligt 28 § värnpliktslagen;

den 16 oktober 1950 angående fråga om åtgärder för rättelse i fall då på grund av felaktig tillämpning av gällande författningsbestämmelser genom domar eller disciplinära bestraffningsbeslut, mot vilka talan ej fullföljts, disciplinbot blivit bestämd till för högt belopp;

den 6 april 1950 angående behov av förstärkning av tillgången på åklagare- och polispersonal, som har att ombesörja utredning i militära mål.

Utskottet. Militieombudsmannen har under år 1950 liksom under närmast föregående år ägnat särskild uppmärksamhet åt tillämpningen av den nya militära straff- och processlagstiftningen. Enligt vad militieombudsmannen uttalat har hans allmänna intryck därvid varit, att reformen i olika hänseenden medfört avsevärda fördelar icke minst ur rättssäkerhetssynpunkt. Det har emellertid vid de nya reglernas tillämpning icke kunnat undgås, att felaktigheter och missförstånd förekommit. Militieombudsmannen har också i ett flertal fall funnit anledning att på detta område inskrida med påpekanden och uttalanden. Till en del återfinnas dessa yttranden i redogörelsen för vissa ärenden som icke föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd. Militieombudsmannens iakttagelser i övrigt med avseende å den nya lagstiftningen ha i ämbetsberättelsen sammanförts till en särskild avdelning. I denna har behandlats ett stort antal spörsmål rörande de nya lagreglernas praktiska tillämpning. De påpekanden och uttalanden, som militieombudsmannen därvid gjort rörande bestämmelsernas rätta tolkning, äro enligt utskottets mening av stort värde och kunna förväntas bliva till god ledning för de domare och övriga befattningshavare, som ha att tillämpa den nya lagstiftningen. Utskottet vill uttala den förhoppningen att, därest i en framtid till-

räckligt material skulle ha samlats för en liknande redogörelse, militieombudsmannen måtte finna tid att utarbeta en sådan.

Värdet av militieombudsmannens i ämbetsberättelsen gjorda uttalanden har ytterligare förhöjts genom att berättelsen försetts med sakregister, vilket lämnar en fullständig och lättöverskådlig överblick över de i berättelsen avhandlade spörsmålen. Det skulle enligt utskottets mening vara till stort gagn om ämbetsberättelserna även framdeles kunde förses med dylikt register.

Vid den granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har icke någon anledning till anmärkning förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen anmäler.

Stockholm den 1 februari 1951.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Olofsson, Lindblom, Ivar Nilzon, fru Lindström, herrar Lindgren, Fritiof Karlsson och Georg Pettersson;

från andra kammaren: herrar Rylander, Olsson i Mellerud, Lindberg, Håstad, fru Johansson i Skövde, herrar Östlund, Ekström och fröken Liljedahl.